

Arne Nielsen
Gnr 137 Bnr 3
Haukvik
7203 Vinjeøra

25.02.2013

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse i forbindelse med planendring Haukvik Kraft-smolt, saksnr 200709827

1. Bakgrunnen for utbygginga

Når NVE vurderer om et tiltak skal godkjennes eller ikke, skjer det på grunnlag av om tiltaket er mer til fordel enn til ulempe, totalt sett. Jf §25 i vannressursloven «Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet». En av de avgjørende faktorene i denne saken er hva som er fordelene. Søker er et selskap som driver med både kraftproduksjon og genbank.

Dersom utbyggingen sikrer fortsatt drift av genbanken, gir det en større samfunnsnytte enn dersom utbyggingen kun er nødvendig for å sikre mer kraftproduksjon. **Dette kan være avgjørende for konsesjonstildelingen, og tiltakshaver må dokumentere genbankens vannbehov.** Tiltakshaver skriver i «Grunnlag for planendring for overføring til Haukvik kraftverk og genbank», side 1 at genbanken har opplevd flere tilfeller med akutt vannmangel. Dette er en påstand som bør dokumenteres, i tillegg til at årsaken må avdekkes.

Haukvik Kraft-Smolt opplyser på sine hjemmesider, haukvik.no, at dagens magasinivolum er 3,25 millioner kubikkmeter og at genbankens behov vinterstid er på 8 kubikkmeter pr minutt. Dersom magasinene er fulle om høsten, skulle det altså være nok vann til over 2000 vinterdager i genbanken. Dette er naturligvis en meget grov og unøyaktig beregning, og derfor må tiltakshaver legge frem beregninger som viser at dagens magasinkapasitet ikke er nok til genbankens behov, eller **så må tiltaket vurderes som en ordinær kraftutbygging, uten særbehandling.**

Og dersom det beviselig trengs mer vann til genbanken enn den får idag, må det anses som **tilstrekkelig med tilførsel av vann fra Middagslivatnet og Skytnesbekken**, slik det er lagt opp til i allerede gitt konsesjon. Tiltakshaver skrev jo i opprinnelig konsesjonssøknad at Middagslivatnet og Skytnesbekken ville sikre nok vann til genbanken.

2. Tiltakshavers gjennomføring av tidligere utbygging

Det eksisterende kraftanlegget, med oppdemming og regulering, ble anlagt ca 1990. Det bærer preg av en del lettvinte løsninger, med negative konsekvenser for nærmiljøet. Disse er forhold som er forsøkt tatt opp med tiltakshaver, uten at noe er skjedd for å rette opp skadene.

A: På østsiden av Opsalvatnet var det før utbyggingen en naturlig sandstrand som var hyppig besøkt av lokalbefolkningen i Vinjeøraområdet. **Sandstranda ble gradvis ødelagt** av reguleringen og er idag ikke gjenkjennelig.

B: Under sprenging av stein til bygging av demningen ved utløpet av Opsalvatnet havnet en god del steinmasser ut i vannet. Dette ble ikke ryddet opp og er like stygt idag. Dette gjør det umulig å sette

garn på det som tidligere var en av de beste fiskeplassene.

C: Demningen ved det gamle utløpet av Opsalvatnet er utformet slik at ferdselen her er sperret.

Dette var før utbyggingen det eneste stedet man kunne komme frem med traktor, langs vannkanten. Nå er ferdselen sperret.

D: Kanalen mellom Skittenholvatnet og Opsalvatnet er ikke plastret/tettet, slik at **myra gradvis blir erodert** og ført ned i Opsalvatnet. Dette ser stygt ut langs kanalen, og forringer vannkvaliteten i Opsalvatnet. Ørreten i Opsalvatnet var før utbyggingen rød og fin, og i godt antall. Bestanden er nå redusert, og de eksemplarene vi fanger, smaker ofte myr. **Bilder av kanalen er vedlagt.**

E: Vannstanden i Opsalvatnet og Skittenholvatnet skal i utgangspunktet holdes over nedre tillatte vannstand. Vi har ikke oversikt over de tilfellene hvor utbygger har fått tillatelse til å tappe mer, men vi registrerer at det skjer. Et godt tiltak ville vært om utbygger ble pålagt å sende varsel til alle grunneiere i området hver gang slikt skjer, slik at vi kan vite når det skjer på lovlig vis.

Før tiltakshaver gis tillatelse til ytterligere utbygging, bør NVE stille krav til at disse forholdene rettes opp.

3. Krepseproblematikken er ikke tilstrekkelig utredet.

Etter at den opprinnelige konsesjonen ble gitt, er det oppdaget signalkreps i Opsalvatnet og Skittenholvatnet. Signalkrepsen bærer med seg krepsepest, og begge vann er nå båndlagt. Denne problematikken er ikke belyst i noen av dokumentene i denne saken, såvidt jeg kjenner til. Vi spurte Trude Vrålstad ved Veterinærinstituttet om det var mulig for slik kreps og tilhørende smitte å bevege seg oppover en kanal, og fikk til svar:

«... Det kan jeg ikke svare ja eller nei på uten mer praktisk informasjon om forholdene og hvor denne kanalen planlegges.

Men generelt, dersom dere planlegger å legge kanal fra ett vann med og ett vann uten signalkreps må det godkjennes både av Direktoratet for naturforvaltning (pga faren for spredning av signalkreps) og Mattilsynet (pga faren for spredning av krepsepest som Signalkreps er bærer av). Både faren for spredning av signalkreps og krepsepest må utredes ut i fra forhold på stedet, men signalkreps kan i utgangspunktet godt tenkes å vandre gjennom en slik kanal....»

Både Veterinærinstituttet og Direktoratet for Naturforvaltning har uttalt seg i saken, men ikke om det som har med kreps og smitte å gjøre. De har bare sagt at vann er bra for fisk.

Tiltakshaver må innhente krepsefaglige vurderinger fra Veterinærinstituttet og Direktoratet for Naturforvaltning, slik at vi vet konsekvensene på forhånd. I verste scenario kan krepsen spres over til Fjelnassdraget som konsekvens av omsøkt utbygging.

4. Utførelse av kanal

I beskrivelsen av prosjektet er det lagt opp til at kanalen blir 3100 meter lang, og «Utbygger foreslår å lage 2 stk kulverter for passering av kanalen med lengde ca. 10 m». På kartet vises det at veien planlegges å krysse kanalen på 2 steder, like nord for Storlivatnet, og like nord for Skittenholvatnet, altså på de stedene der det er minst behov for kryssing, både for dyr og mennesker. Dette gir en lengde på litt over 2,5 kilometer uten muligheter for kryssing, noe som avskjærer muligheten for å bruke området til friluftsliv, slik det har blitt praktisert frem til nå.

Dersom NVE godkjenner tiltakshaver sine planer, må det settes som krav at antall **krysningspunkt** må være såpass høyt at ferdselen ikke hindres.

Det må også stilles strenge krav til at **kanalen utføres på en tett måte**, slik at den ikke vasker vekk myra på samme vis som eksisterende kanal mellom Skittenholvatnet og Opsalvatnet.

En annen viktig sak er at hvis alt vannet fra Middagslivatnet, Storlivatnet og Skytnesbekken skal renne gjennom kanalen og ned i Opsalvatnet, vil det medføre store mengder slam som vil forringe vannkvalitet og fiskekvalitet i Opsalvatnet. Tiltakshaver må pålegges å bygge en **slamdam** på kanalen, en oppsamlingsdam for slam, som tømmes årlig, slik at vannkvaliteten opprettholdes.

Plassering av krysningspunkt og slamdam må gjøres i samråd med grunneier.

Et annet moment som ikke er særlig utredet er at terrenget nedenfor den planlagte kanalen vil bli drenert, og vil gjennomgå en endring fra myr til drenert jord, med tilhørende endring i flora. Dette vil skje over hele kanalens 3,1 kilometer, som i hovedsak består av myr.

5. Økt vannbue i Opsalvatnet.

Allerede ved eksisterende utbyggingsnivå opplever vi en **høy vannbue i perioder med flom**. Det vil si at vannet i Opsalvatnet står betydelig høyere enn toppen av demningen ved utløpet av vannet. Denne vannbuen har vi målt kun ved en anledning, da var den på 80 centimeter. Det er nærliggende å tro at høyere verdier kan måles under «optimale» forhold. En av grunnene til at vannbuen er såpass høy i Opsalvatnet er at alt flomvannet fra Skittenholvatnet utløper her.

Konsekvensen av denne vannbuen er **betydelig erosjon** langs Opsalvatnets strandlinje. Problemet er mest synlig på sørsiden, da grunnen her består av morenejord, som lett graves ut ved vannstand over høyeste tillatte vannstand.

Dersom tiltakshaver får godkjent planendringen, vil vi få enda mer flomvann som utløper over demningen fra Opsalvatnet. Det vil si flomvannet fra Skytnesbekken og fra 3,1 kilometer kanal, som samler vann fra et betydelig nedslagsfelt. Dette vil medføre mye mer erosjon.

Tiltakshaver må pålegges å **senke demningen** ved utløpet av Opsalvatnet, slik at høyeste tillatte vannstand ikke overskrides systematisk hver gang det kommer flomvann. Dersom den omsøkte planendringen godkjennes, må demningen senkes enda litt lavere, slik at man tar høyde for betydelige mengder ekstra flomvann, med tilhørende forhøyet vannbue.

6. Sammendrag

Tiltakshaver kan neppe vise til et høyere vannforbruk i genbanken enn det allerede tildelte konsesjoner gir tilgang på. **Søknaden må derfor behandles som en ren kraftutbygging**. Vannet kan like gjerne få renne over i Fjelnavassdraget der det også er kraftverk og fisk som liker vann, men uten behov for å perforere naturskjønne områder med veier og kanaler.

Tiltakshaver må pålegges å **rydde opp i de tidligere ødeleggelser**, før nye utbygginger kan tillates.

Opsalvatnet og Skittenholvatnet har forekomst av signalkreps. Ingen steder i søknaden eller tilhørende dokumenter nevnes **krepsen**. **Den må utredes nøye**, ettersom krepsespredning er bortimot irreversibelt.

Hvis kanalen bygges, må den være tett, med mange krysningspunkt og med en god slamdam.

Tiltakshaver må pålegges å **senke demningen** ved utløpet av Opsalvatnet.

Min anbefaling er at NVE **avslår søknaden om planendring**. Økt vannmengde som følge av planendringen gir kun fordel for økt kraftproduksjon og bedret prosjektøkonomi. Genbanken har ikke behov utover allerede tildelt konsesjon. De negative konsekvensene av planendringen er dermed større enn fordelene.

Arne Nielsen